

Pravda a různá pojetí

Objasnit je zapotřebí podivnou záležitostí: v dosavadních dějinách filosofie byla vypracována (lépe či hůře) různé pojetí „pravdy“; existují dokonce celé knihy, které se dějinami rozmanitých teorií „pravdy“ zabývají (např. Skirbekk, Wahrheitstheorien). V jakém smyslu mohou být rozdílné teorie „pravdy“ rozdílnými teoriemi (pojetími) téhož, tj. téže pravdy? Nebo je tolik pravd, kolik je teorií pravd? Jaké má kterýkoli filosof prostředky k tomu, aby posoudil a zhodnotil jednotlivé koncepce „pravdy“ a aby mezi nimi rozpoznal ty pravdivé (eventuelně tu jedinou pravdivou) od ostatních, které pravdivé nejsou? Co lze považovat za platné měřítko pro posuzování pravdivosti nějaké teorie pravdy, aby to bylo v souladu s touto teorií? Pokud bychom uznali adekvátní teorii za platnou a pravdivou, museli bychom předpokládat nějakou „pravdu“, které by se ona teorie „pravdy“ nějak mohla připodobnit, přistějnít. Protože však každá koncepce pravdy, každý pojem „pravdy“ jsou nutně spjaty s nějakým myšlenkovým modelem, tj. intencionálním předmětem, takže neplatí ona poměrně jednoduchá námitka, že mezi věcí a myšlenkou věci není žádná podoba (protože podoba sice není mezi věcí a myšlenkou věci, ale je mezi věcí a myšlenkovým modelem věci, tj. příslušným intencionálním předmětem), musíme se tázat po myšlenkovém modelu „pravdy“, abychom mohli překontrolovat, nakolik se tento model (intencionální předmět) skutečně pravdě podobá. Ale to nemůže fungovat, protože pravda (skutečná pravda) není žádnou „věcí“, žádným „předmětem“, žádným „objektem“. Pokud tedy kterýkoli pojetí pravdy (pojem, koncepce nebo teorie pravdy atd.) je vskutku spjat s nějakým (vždy příslušným) intencionálním objektem, je tím už rozhodnuto o tom, že takové pojetí (pojem, koncepce, teorie) se skutečné pravdě ani co do svého intencionálního modelu naprosto nepodobá a nemůže tedy být pravdivé. – Z těchto aporií nevede žádná cesta, pokud nepřijmeme předpoklad či spíše zásadu, že se myšlenkově nemůžeme náležitě vztáhnout k tzv. ryzím nepředmětnostem (mezi něž právě Pravda náleží), dokud nepodnikneme důkladnou restrukturuaci svého myšlenkového aparátu, tj. pojmovost a pojmů samých.

(Písek, 030810-3.)